

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
Микола Шинкарик
« 31 » Серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

**з дисципліни «Соціальна психологія»
ступінь вищої освіти: молодший бакалавр
галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність: 053 Психологія
освітньо-професійна програма: «Психологія»**

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Се-местр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екз. (сем.)
Денна	2	1	28	28	3	4	87	150	1	-

**Тернопіль – ТНЕУ
2020**

Робочу програму склала доцент кафедри психології та соціальної роботи,
к.психол.н., доцент **Гірняк Галина Степанівна**.

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 053 Психологія,
протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності
д.психол.н., професор

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Анатолій Фурман', written over a horizontal line.

Анатолій ФУРМАН

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ”

1. Опис дисципліни “Соціальна психологія”

Дисципліна “ Соціальна психологія”	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Статус дисципліни вибіркова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність – 053 «Психологія»	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 3</i>
Кількість змістових модулів – 5	Ступінь вищої освіти – молодший бакалавр	Лекції: <i>Денна – 28 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 28 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 91 год.</i> Індивідуальна робота : <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Соціальна психологія»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни є:

- формування у студентів наукового уявлення про предмет, методи та завдання соціальної психології, її основні категорії, висвітлення методологічних засад та забезпечення поглибленого розуміння студентами особливостей розвитку соціальної психології як науки;
- підготовка високо компетентного спеціаліста – соціального психолога – з європейським рівнем суспільно-психологічної грамотності як важливої складової його громадянської і професійної культури.

«Соціальна психологія» покликана забезпечити високий рівень знань, норм і цінностей студентів із теорії і практики ефективної професійної діяльності у соціальній сфері суспільства, що дає змогу психологу гуманізувати найближче оточення, суспільні взаємовідносини та особисте самоствердження громадян України.

Одне з головних завдань у ситуації переходу суверенної України до ринкових відносин, нових соціально-організаційних структур та системи національних ідеалів і цінностей полягає у підготовці висококваліфікованої еліти, яка б ефективно працювала у гуманітарній та психологічній сферах суспільної практики, відчутно збагачувала соціально-культурний досвід нації і творила повноцінне громадянське суспільство.

Соціальна психологія покликана розв'язувати особистісні, групові та організаційні проблеми шляхом з'ясування того, як люди сприймають, взаємодіють і розуміють одні одних. Сучасна соціальна психологія – це наукова дисципліна, що розробляє методи пізнання, проектування, дослідження та практичного впровадження закономірностей поведінки осіб, життєдіяльність яких відбувається у соціальних групах, а також з'ясовує психологічні характеристики організованих та неорганізованих груп, відповідні механізми їх утворення, функціонування і розпаду.

Водночас соціальна психологія є сферою психосоціальної практики психолога і спрямована на регуляцію організаційної поведінки осіб, груп, колективів; надання професійної допомоги у розвитку позитивної Я-концепції особистості та гуманізації її найближчого оточення.

Соціальна психологія як наукова дисципліна має інтегральний характер, оскільки поєднує та взаємозбагачує на концептуальному й емпіричному рівнях здобутки сучасної психології і соціології, а відтак дає змогу зняти обмеженість поаспектного підходу в дослідженні найскладнішого феномена сучасності, а саме відповісти на запитання: що таке соціальна особа?

2.2. Завдання вивчення дисципліни

1. Ознайомити студентів з сутністю, місцем і роллю соціальної психології в системі наукового знання, її концептуальним апаратом.
2. Ознайомити студентів з основами поняттями, принципами, концепціями та школами соціальної психології.
3. Навчити майбутнього фахівця застосовувати методи соціальної психології з метою дослідження соціально-психологічні явища.
4. Сприяти становленню у майбутніх фахівців здатності вбачати та усвідомлювати соціально-психологічні проблеми особистості, її соціалізації, активізувати особистісний та творчий потенціал.
5. Виробити у студентів уміння використовувати прийоми і способи вербальної і невербальної комунікації для успішної взаємодії з людьми.
6. Формувати у студентів розуміння природи і специфіки проблем міжособистісної взаємодії людей.
7. Розвивати уміння аналізувати внутрішньогрупові і міжгрупові відносини, соціально-психологічні явища у великих групах.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна психологія» передбачає тісний зв'язок з раніше вивченими студентами дисциплінами і, зокрема, спирається на теоретичні положення, які розглядаються в курсах «Вікова та педагогічна психологія», «Соціально-психологічний практикум», «Загальна психологія».

3. Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. Предмет, завдання та методи соціальної психології

Тема 1 . Предмет і завдання соціальної психології як науки, її місце в системі наукового знання.

Предмет і завдання соціальної психології. Місце соціальної психології у системі наукового знання. Етапи становлення соціальної психології. Основні теоретичні напрями розвитку сучасної соціальної психології. Соціально-психологічні ідеї і загальнолюдські цінності.

Соціальна психологія як наука про психологічні явища та одна з фундаментальних галузей психологічних знань. Направленість наукових завдань на розробку та обґрунтування наукових теорій й пояснення соціально-психологічних явищ. Теоретичні завдання. Головна методологічна проблема соціальної психології. Специфіка прикладних завдань.

Література: 2;5;7;9; 15;17

Тема 2. Методологія та методи соціальної психології.

Методологічні засади соціально-психологічного дослідження. Проблема якості та достовірності соціально-психологічної інформації. Використання гіпотез і теорії. Методи спостереження, вивчення документів та опитування. Метод експерименту і тестування. Соціометрія. Соціально-психологічний тренінг як метод саморозвитку особистості. Класифікація соціально-психологічних методів. Методи соціально-психологічної дії. Ідея фундаментального соціально-психологічного експерименту.

Література: 3; 5; 10; 13; 15

Змістовий модуль 2. Психологія спілкування

Тема 3. Проблема спілкування в соціальній психології.

Спілкування і спільність. Спілкування та соціальні відносини. Поняття, структура та види спілкування. Роль спілкування в психічному розвитку людини. Розвиток спілкування в онтогенезі. Спілкування як універсальна форма вияву активності особистості. Значення і функції спілкування у соціальному становленні індивіда. Соціальна поведінка.

Література: 1-3;6;7;9; 11-16;18

Тема 4. Спілкування як взаємодія.

Модель структури спілкування та її аналіз. Поняття про комунікацію та її особливості. Способи міжсуб'єктного інформаційного зв'язку. Вербальні та невербальні засоби комунікації. Соціально-психологічні бар'єри спілкування. Зворотній зв'язок та його роль у спілкуванні. Види спілкування та діяльності.

Література: 2;3;6;7;9;13;15

Тема 5. Спілкування як обмін інформацією та як сприймання людьми один одного.

Поняття про комунікацію та її різновиди. Структура комунікативного процесу. Засоби комунікації та їх класифікація. Функції невербальної комунікації при взаємодії з вербальною. Бар'єри спілкування. «Фільтри» довіри чи недовіри. Фасцинація як перцептивний засіб впливу. Сугестія та контрсугестія. Рівні нерозуміння повідомлення за Б.Ф.Поршневим. Поняття соціальної перцепції. Механізми взаєморозуміння. Поняття ідентифікації, емпатії, рефлексії, атракції, «каузальна атрибуція». Точність міжособистісної перцепції.

Література: 4;6;7;10;13;17

Тема 6. Психологічні способи впливу в процесі спілкування.

Поняття про способи та механізми впливу. Спрямований і неспрямований вплив. Функції та механізми соціально-психологічне зараження. Поняття паніки та її різновиди. Попереджувальні методи щодо запобігання паніки. Особливості динаміки паніки. Характеристика причин виникнення або посилення паніки. Навіювання як спосіб психічного впливу. Компоненти навіювання та їх характеристика. Контрсугестія. Наслідування та його різновиди. Особливості механізму наслідування у дітей та дорослих. Мода та її елементи. Структура моди та її функції. Чутки як специфічний різновид міжособистісного спілкування. Мотиви поширення чуток та способи їх припинення.

Література: 2;5-7; 9;15;21

Змістовий модуль 3. Соціальна психологія груп

Тема 7. Проблема групи в соціальній психології. Психологічні характеристики великих соціальних груп.

Поняття про групу як соціально-психологічне явище. Сутнісні ознаки групи та їх характеристика. Параметри соціально-психологічного аналізу групи. Класифікація груп. Психологічний опис (характеристика) великої соціальної групи. Соціальний контроль як специфічний регулятор соціальної поведінки, його різновиди та характеристика. Соціально-психологічна характеристика натовпу. Різновиди натовпу. Механізми розвитку натовпу. Психологічні особливості етнічних груп та українського національного характеру. Поняття про ментальність.

Література: 5-7; 10;12;18;20

Тема 8. Загальні тези психології малих груп.

Поняття про малу групу. Проблема малої соціальної групи в історичній ретроспективі. Наукове обґрунтування малої групи. Класифікація малих соціальних груп. Теоретичні концепції малих груп та їх достовірність. Структура і стиль взаємовідносин у малій соціальній групі. Потреби, що зумовлюють вступ людини до неформальної групи.

Література: 2;7; 9;12;15;18

Змістовий модуль 4. Динамічні процеси в малій групі
Тема 9. Поняття про групову динаміку, її процеси та механізми.
Утворення та розвиток малої групи.

Поняття та процеси групової динаміки. Механізми групової динаміки та їх характеристика. Соціальне проникнення та умовні етапи розвитку міжособистісних відносин. Ціннісний обмін в груповій міжособистісній взаємодії та його рівні. Соціальні та психологічні чинники утворення малої групи. Характеристика підходів групового функціонування. Стадії групоутворення за Г.Стенфордом і А.Роарком. Модель процесу розвитку малої групи за Н.Обером. Одновимірною моделлю розвитку малої групи Е.Мабрі. Моделі колективоутворення. Соціально-психологічні параметри групи.

Література: 5-7; 10;12;18;20

Тема 10. Нормативна поведінка у групі.

Групові норми і нормативна поведінка. Загальна характеристика функціонування норм у малій. Функції та основні ознаки соціальних норм. Експектації, норми і санкції як засоби соціального контролю. Дослідження нормативного впливу групової більшості. Феномен групового тиску. Конформізм та конформність. Нормативний та інформаційний впливи групи на індивіда. Об'єктивні чинники міри конформності людини у групі. Нонконформність. Вплив меншості на групу. Референтні групи особистості: концепція, функції та еталони поведінки.

Література: 2;3;5-7;9;13;15;16

Тема 11. Проблема групової згуртованості. Лідерство і керівництво в малих групах.

Поняття групової згуртованості. Міжособистісна сумісність та соціально-психологічні умови її розвитку. Групові конфлікти і способи їх подолання. Лідер і лідерство. Види лідерів. Відмінності між лідером і керівником. Теорії лідерства: харизматична, ситуаційна, теорія ціннісного обміну, системна. Стилі лідерства: авторитарний, демократичний і ліберальний, комбінований і гнучкий.

Література: 1-3;5-7;9;10-13;15;16;18

Тема 12. Проблема прийняття групового рішення.

Психологічна теорія прийняття рішень. Індивідуальні та групові рішення. Стандартні групові завдання та їх особливості. Типології групових завдань. Діменціональний аналіз групового завдання. Впливу характеристик завдання на груповий процес. Аналіз якості групових рішень. Теорія прагнення до успіху Д.Мак-Клеланда та Дж.Аткінсона. Групові деформації. Етапи прийняття рішення.

Література: 5-7; 10;12;18;20

Змістовий модуль 5. Проблема особистості в соціальній психології
Тема 13. Особистість як об'єкт і суб'єкт спілкування.

Трактування основних понять "індивід", "особистість", "індивідуальність" в психології. Головні підходи до трактування поняття "особистість". Соціалізація індивіда як присвоєння суспільного досвіду. Особливості первинної і вторинної соціалізації. Психологічна та соціально-психологічна структура особистості.

Література: 3;4;7;11;14;15

Тема 14. Особистість у структурі групових відносин.

Показники становища в групі. Соціальний статус та його основні компоненти. Співвідношення понять "статус", "позиція" і „роль". Інтегральна система вибіркового відносин особистості. Головні підходи розуміння позиції. Установка як психологічний та соціально-психологічний феномен. Функції та структура установки. Структура соціальної установки за М. Смітом. Система диспозиційних утворень, які регулюють поведінку і діяльність людини за В. Ядовим. Сутність дослідження Р.Лап'єра. Аналіз підходів дослідження атитюдів. Типологію атитюдів за Фішбейн. Особистість як виконавець сукупності суспільних ролей. Роль як динамічний аспект статусу. Види соціальних ролей. Характеристика рольової поведінки особистості.

Література: 5-7; 10;12;18;20

4. Структура залікового кредиту з дисципліни “Соціальна психологія”

	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.					
Тема 1. Предмет і завдання соціальної психології як науки, її місце в системі наукового знання.	2	2	6	-	-
Тема 2. Методологія та методи соціальної психології.	2	2	6	-	-
Змістовий модуль 2. ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ.					
Тема 3. Проблема спілкування в соціальній психології	2	2	6	-	-
Тема 4. Спілкування як взаємодія.	2	2	6	-	-
Тема 5. Спілкування як обмін інформацією та як сприймання людьми один одного.	2	2	6	-	-
Тема 6. Психологічні способи впливу в процесі спілкування.	2	2	6	1	МКР – 2 год.
Змістовий модуль 3. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ГРУП.					
Тема 7. Проблема групи в соціальній психології. Психологічні характеристики великих соціальних груп	2	2	7	-	-
Тема 8. Загальні тези психології малих груп.	2	2	6	-	-
Змістовий модуль 4. ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ В МАЛІЙ ГРУПІ.					
Тема 9. Поняття про групову динаміку, її процеси та механізми.	2	2	7	-	-

Утворення та розвиток малої групи.					
Тема 10. Нормативна поведінка у групі.	2	2	6	-	-
Тема 11. Проблема групової згуртованості. Лідерство і керівництво в малих групах.	2	2	7	1	-
Тема 12. Проблема прийняття групового рішення.	2	2	6	-	-
Змістовий модуль 5. ПРОБЛЕМА ОСОБИСТОСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ ПСИХОЛОГІЇ.					
Тема 13. Особистість як об'єкт і суб'єкт спілкування.	2	2	6	-	-
Тема 14. Особистість у структурі групових відносин.	2	2	6	1	РКР – 2 год.
РАЗОМ	28	28	87	3	

5. Тематика практичних занять

Змістовий модуль 1.

ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Практичне заняття 1.

Тема: Предмет і завдання соціальної психології як науки, її місце в системі наукового знання

Мета. Навчити студентів виокремлювати предмет соціальної психології та визначати головні теоретичні і прикладні завдання відповідно до потреб суспільства. Здійснити історичний аналіз виникнення і розвитку соціальної психології.

Питання для обговорення:

1. Предмет та проблематика соціальної психології.
2. Місце соціальної психології в системі наук. Соціологія та соціальна психологія: спільне та відмінне.
3. Основні завдання та функції соціальної психології.
4. Історія розвитку соціальної психології.
5. Основні теоретичні напрями розвитку сучасної соціальної психології.

Рекомендована література[2;5;7;9; 15;21]

Практичне заняття 2.

Тема: Методологія та методи соціальної психології

Мета. Ознайомити студентів з методологією та методами дослідження соціальної психології.

Питання для обговорення:

1. Методологічні основи соціально-психологічного дослідження.
2. Проблема якості та достовірності соціально-психологічної інформації.
3. Використання гіпотез і теорії.
4. Методи соціальної психології.
 - 4.1. Метод спостереження
 - 4.2. Метод експерименту
 - 4.3. Метод вивчення документів. Контент-аналіз
 - 4.4. Метод опитування
 - 4.5. Тестування
 - 4.6. Соціометрія. Референтометрія.

5. Феномен хіндсайту як особливість сприйняття результатів соціально-психологічних досліджень.

6. Дискусійні проблеми застосування методів соціально-психологічного пізнання та етика експериментування.

Рекомендована література [3; 5; 10; 13; 15]

Змістовий модуль 2.
ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ
Практичне заняття 3.

Тема: Проблема спілкування в соціальній психології

Мета. Визначити важливість спілкування і соціальної поведінки у повсякденні кожної особистості.

Питання для обговорення:

1. Поняття спілкування в соціальній психології.
2. Розвиток спілкування в онтогенезі.
3. Спілкування як форма вияву активності особистості.
4. Структура та функції спілкування

Рекомендована література [1-3;6;7;9; 11-16;18]

Практичне заняття 4.

Тема: Спілкування як взаємодія.

Мета. Означити важливість спілкування в особистісному та професійному житті індивіда

Питання для обговорення:

1. Поняття про взаємодію.
2. Різновиди взаємодії.
3. Позиції партнерів у спілкуванні.
4. Спілкування як діяльність.

Рекомендована література [2;3;6;7;9;13;15]

Практичне заняття 5.

Тема: Спілкування як обмін інформацією та як сприймання людьми один одного

Мета. Розкрити сутність структури спілкування та пояснити природу соціальної психології комунікації.

Питання для обговорення:

1. Поняття про комунікацію та її різновиди.
2. Засоби комунікації.
3. Бар'єри спілкування.
4. Поняття соціальної перцепції
5. Механізми взаєморозуміння.
6. Точність міжособистісної перцепції

Рекомендована література [4;6;7;10;13;17]

Практичне заняття 6.

Тема: Психологічні способи впливу в процесі спілкування

Мета. Практично навчити студентів вибудовувати персональні взаємини у студентській групі

Питання для обговорення:

1. Поняття про способи та механізми впливу.
2. Зараження.
3. Паніка.
4. Навіювання.
5. Наслідування.
6. Мода.
7. Чутки.

Рекомендована література[2;5-7; 9;15;21]

Змістовий модуль 3. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ГРУП

Практичне заняття 7.

Тема: Проблема групи в соціальній психології. психологічні характеристики великих соціальних груп

Мета. Ознайомити студентів з проблемами, які існують у сучасній соціальній групі.

Питання для обговорення:

1. Поняття групи.
2. Класифікація груп.
3. Головні характеристики великих соціальних груп.
4. Психологічна характеристика натовпу.
5. Психологічні особливості етнічних груп.
6. Психологічні особливості українського національного характеру.

Рекомендована література [5-7; 10;12;18;20]

Практичне заняття 8.

Тема: Загальна характеристика психології малих груп

Мета. Охарактеризувати засадничі орієнтири психології малих груп

Питання для обговорення:

1. Поняття про малу групу.
2. Історія досліджень малої соціальної групи.
3. Класифікація малих соціальних груп.
4. Головні підходи до вивчення малих соціальних груп.
5. Структура взаємовідносин у малій соціальній групі.

Рекомендована література [2;7; 9;12;15;18]

Змістовий модуль 4. ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ В МАЛІЙ ГРУПІ

Практичне заняття 9.

Тема: Поняття про групову динаміку, її процеси та механізми. Утворення та розвиток малої групи

Мета. Навчити студентів відстежувати функціонально-динамічні процеси в малій групі

Питання для обговорення:

1. Поняття та процеси групової динаміки.
2. Механізми групової динаміки.
3. Утворення малої групи.
4. Розвиток малої групи.

Рекомендована література [5-7; 10;12;18;20]

Практичне заняття 10.

Тема: Нормативна поведінка у групі

Мета. Ознайомити студентів із психологією групового впливу і міжгрупових взаємовідносин.

Питання для обговорення:

1. Групові норми і нормативна поведінка.
2. Дослідження нормативного впливу групової більшості. Феномен групового тиску. Конформізм та конформність.
3. Вплив меншості на групу.
4. Концепція референтних груп особистості.

Рекомендована література [2;3;5-7;9;13;15;16]

Практичне заняття 11.

Тема: Проблема групової згуртованості. Лідерство і керівництво в малих групах

Мета. Встановити взаємозв'язок між масовидними явищами психіки та означити їх вплив на великі соціальні групи. Дослідити лідерство як соціальний феномен

Питання для обговорення:

1. Поняття згуртованості.
2. Міжособистісна сумісність.
3. Групові конфлікти.
4. Поняття про лідерство і керівництво.
5. Стили лідерства і керівництва.

Рекомендована література[1-3;5-7;9;10-13;15;16;18]

Практичне заняття 12.

Тема: Проблема прийняття групового рішення

Мета. Ознайомити з основними етапами прийняття індивідуальних та групових рішень.

Питання для обговорення:

1. Індивідуальні та групові рішення.
2. Групове завдання.
3. Аналіз якості групових рішень. Групові деформації.
4. Етапи прийняття рішення.

Рекомендована література[5-7; 10;12;18;20]

Змістовий модуль 5.

ПРОБЛЕМА ОСОБИСТОСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Практичне заняття 13.

Тема: Особистість як об'єкт і суб'єкт спілкування

Мета. Розкрити сутність соціальної психології особистості.

Питання для обговорення:

1. Поняття особистості в психології.
2. Проблема соціалізації індивіда.
3. Соціально-психологічна структура особистості

Рекомендована література[3;4;7;11;14;15]

Практичне заняття 14.

Тема: Особистість у структурі групових відносин

Мета. Встановити яким чином група може впливати на своїх членів.

Питання для обговорення:

1. Статус особистості як показник становища у групі
2. Позиція як інтегральна система вибіркового відносин особистості
3. Установка як центральний елемент позиції.
4. Соціальна установка і реальна поведінка.
5. Роль як реалізація статусу і позиції особистості.

Рекомендована література[5-7; 10;12;18;20]

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

КПЗ виконується студентами у формі написання реферату. Написання і захист реферату є важливою формою самостійної навчальної діяльності студентів. Написання реферату – це творчий процес, до того ж з'являється чудова нагода для наукового самовираження і самоствердження перед однокурсниками і викладачем. Тому, перш ніж братися за реферат, спочатку важливо розібратися, яку справжню мету Ви ставите перед собою (повідомити інших про свої оригінальні ідеї, повправлятися в написанні наукових текстів тощо).

У процесі роботи над рефератом можна виділити чотири етапи:

Вступний – вибір теми, складання списку літератури для опрацювання, початок її вивчення, розробка плану і написання вступу.

Основний – детальне опрацювання літератури, робота над змістом і висновками реферату.

Прикінцевий – оформлення реферату, самокритична оцінка його змісту і виправлення виявлених недоліків.

Захист реферату.

При написанні реферату слід врахувати такі вимоги.

Структура реферату

Структура реферату містить такі елементи: титульна сторінка; план; вступ; основна частина (розділи, пункти і підпункти); висновки; список використаних джерел; додатки.

Робота над планом

Складання плану реферату необхідно розпочати ще на етапі вивчення літератури. План – це точний і короткий перелік положень у тому порядку, в якому вони розташовуватимуться в рефераті протягом розкриття теми. Існує два основні типи плану: простий і складний (розгорнутий). У простому плані зміст реферату поділяють на пункти, а в складному – на розділи і пункти та підпункти. Грамотно побудований план реферату відповідає сформульованій темі, меті і завданням роботи.

Що писати у вступі?

Вступ обсягом 1-2 сторінки – важлива частина реферату. У ньому обґрунтовують актуальність обраної теми, оцінюють стан дослідження наукової проблеми, формулюють мету і визначають завдання реферату, дають короткий загальний огляд наявної літератури і

використаних джерел. Бажано, щоб початок був яскравим і проблемним, який одразу приверне увагу читача.

Обґрунтування актуальності обраної теми – це насамперед відповідь на питання: «Чому я вибрав цю тему реферату, чим вона мене зацікавила?» До того ж важливо пов'язати її з сучасними проблемами навчання і виховання студентів.

Оцінюючи стан дослідження наукової проблеми, треба коротко висвітлити ту низку відомих авторів наукових уявлень, яка склалася в психологічній науці з цієї проблеми.

Можна запропонувати такий варіанти *формулювання мети*: мета формулюється за допомогою дієслів: дослідити, вивчити, визначити, обґрунтувати, проаналізувати, систематизувати, висвітлити, розглянути, узагальнити тощо.

Завдання роботи – це конкретні сходинки (етапи) досягнення її мети.

У *короткому огляді літератури і джерел*, з якими автор працював, треба оцінити їхню корисність, доступність, висловити своє ставлення до їхнього змісту.

Вимоги до змісту основної частини реферату

За змістом реферат може бути аналітичним оглядом історії вивчення питання (що нового вніс той чи інший дослідник) або сучасного її стану, критичним аналізом наукової дискусії (зіставлення різних підходів до вирішення наукової проблеми), а також у вигляді розгорнутої рецензії конкретної наукової роботи.

Зміст реферату має відповідати його темі, меті і завданням. Послідовно розкривайте всі передбачені планом питання, обґрунтовуйте, пояснюйте основні положення, підкріплюйте їх конкретними прикладами і фактами, формулюйте думки чітко, просто, правильно і недвозначно, а також прагніть логічно структурувати текст.

У рефераті треба висловлювати своє ставлення до того, що викладається. Всі міркування потрібно аргументувати. Варто прагнути, щоб виклад матеріалу був виразним і літературно грамотним, уникати повторень і марнослів'я. До того ж необхідно дотримуватися таких загальних правил:

- у наукових текстах не рекомендується вести мову від першої особи однини (судження краще висловлювати в безособовій формі);
- при згадуванні в тексті прізвища обов'язково перед ним ставити ініціали;
- кожний розділ (пункт) починати з нової сторінки;
- при викладі різних поглядів і наукових положень, цитат, витягів з літератури, необхідно покликатися на використане джерело.

Правила оформлення використаної літератури

У рефераті відомості про використане першоджерело (бібліографічний поклик) подають після цитати у квадратних дужках: спочатку вказують номер джерела зі списку використаної літератури, а потім через кому – сторінку (сторінки) у тексті оригіналу, наприклад, [2, 145]; [4, 38-40].

Що писати у висновках?

Висновки – самостійна частина реферату, в якій не слід просто переказувати зміст роботи. У них потрібно висвітлити такі аспекти:

- оцінити ступінь досягнення мети і виконання завдань роботи;
- перерахувати і стисло охарактеризувати відомі наукові підходи досліджених проблеми, а також виділення нових аспектів, дискусійних питань, що підлягають подальшому вивченню;
- визначити, що є цінним у реферованих роботах, що вимагає додаткового аналізу й уточнення, а що викликає сумніви.

Обсяг висновків – 1-2 сторінки.

Вимоги до оформлення реферату

- набір тексту здійснюється стандартним 14 шрифтом Times New Roman;
- назви розділів краще набирати 14-им шрифтом (усі великі напівжирні), а пункти і підпункти виділяти напівжирним курсивом;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- відступ в абзацах – 1,25 см;

- текст реферату необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 25 мм, правий – 15 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм;
- нумерація сторінок зверху посередині;
- обсяг реферату – 15-20 сторінок.

Робота оцінюється за 100-бальною шкалою, а також визначається підсумкова оцінка (як середня арифметична із проміжних оцінок).

Варіанти КПЗ з дисципліни «Соціальна психологія»

1. Особливості американської та європейської соціальної психології.
2. Розвиток соціальної психології в Україні.
3. Основні методи соціально-психологічного дослідження.
4. Використання соціометричного методу в дослідженні колективу.
5. Типологічний підхід в психодіагностиці особистості та груп.
6. Соціальний статус як показник становища особистості в групі.
7. Особливості спілкування в педагогічному середовищі.
8. Еволюція комунікацій в суспільному житті.
9. Комунікативні бар'єри в стосунках різних поколінь.
10. Соціально-психологічні чинники поведінкових стереотипів.
11. Головні механізми взаєморозуміння в молодіжному середовищі.
12. Використання психологічних засобів впливу в соціальних мережах.
13. Прояв феномену наслідування в студентському середовищі.
14. Соціально-психологічні особливості етнічних груп в Україні.
15. Структура взаємовідносин в малій соціальній групі.
16. Соціально-психологічні чинники групової згуртованості.
17. Основні фактори міжособистісної сумісності.
18. Соціально-психологічні особливості сімейних конфліктів.
19. Використання психодіагностичних методів для профілізації навчання.
20. Вирішення проблеми профорієнтації психологічними методами.
21. Соціально-психологічні характеристики великих соціальних груп.
22. Соціально-психологічні відмінності феноменів «лідер» та «адміністратор».
23. Психологічна адекватність стилю управління сфері діяльності.
24. Соціально-психологічні аспекти вирішення конфліктних ситуацій.
25. Вплив соціального середовища на психологічне здоров'я особистості.
26. Соціально-психологічні чинники здорового способу життя.
27. Еволюція моралі в сімейних відносинах.
28. Особливості Я-концепції в гуманістичній психології.
29. Особливості психодіагностики в практиці соціального психолога.
30. Особливості консультативної роботи соціального психолога.

Критерії оцінювання реферату

Викладене розуміння реферату як цілісного авторського тексту визначає критерії його оцінювання: новизна змісту; обґрунтованість вибору джерел; ступінь розкриття сутності питання; дотримання вимог до оформлення.

Новизна змісту:

- а) актуальність теми дослідження;
- б) новизна й самостійність у постановці проблеми, формулювання нового аспекту відомої проблеми у встановленні нових зв'язків (міжпредметних, внутрішньооб'єктних, інтеграційних);
- в) уміння працювати з дослідженнями, аналітичною літературою, систематизувати й структурувати матеріал;

- г) наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень;
- д) стильова єдність тексту.

Ступінь розкриття сутності питання:

- а) відповідність плану темі реферату;

- б) відповідність змісту й плану реферату;
- в) повнота й глибина знань з теми;
- г) обґрунтованість способів і методів роботи з матеріалом;
- е) уміння узагальнювати, робити висновки, зіставляти різні точки зору по одному питанню (проблемі).

Обґрунтованість вибору джерел:

- а) оцінка використаної літератури: чи розглянуті найбільш відомі роботи з теми дослідження (у т.ч. журнальні публікації останніх років, останні статистичні дані, довідки).

Дотримання вимог до оформлення:

- а) правильність оформлення посилання на використану літературу, список літератури;
- б) оцінка грамотності й культури викладу (у т.ч. орфографічної, пунктуаційної, стилістичної культури), володіння термінологією;
- в) дотримання вимог до обсягу реферату.

90-100 (А) відмінно	виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання.
85–89 (В) добре	виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання.
75-84 (С) добре	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано.
65-74 (D) задовільно	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді.
60-64 (E) задовільно	є істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок.
35-59 (X) незадовільно	тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми.

7. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1	Проаналізувати етапи становлення соціальної психології в світі та Україні (на основі опрацювання першоджерел).	6
2	Описати основні теорії, концепції та школи соціальної психології, представлені у фаховій літературі (на основі опрацювання першоджерел).	6
3	Визначити предмет і завдання соціальної психології (на основі опрацювання навчальної літератури).	6
4	Проаналізувати основні функції соціальної психології та її структуру	6

	(на основі опрацювання фахової літератури).	
5	Порівняти підходи до аналізу особистості у соціології, загальній психології, соціальній психології.	6
6	Проаналізувати існуючі теорії та типології особистості.	6
7	Порівняти різні методи соціально-психологічного дослідження – об'єктивні, суб'єктивні та проєктивні.	7
8	Охарактеризувати особливості застосування в роботі соціального психолога тестових методик – усних, письмових та тестів дії.	6
9	Охарактеризувати види та функції спілкування.	7
10	Визначити головні психологічні особливості обміну інформацією в процесі взаємодії.	6
11	Проаналізувати головні підходи до вивчення соціальних груп. 3	7
12	Дайте класифікацію малих груп за різними засадами.	6
13	Охарактеризувати роль сім'ї як важливого соціального інституту та її еволюцію в сучасному суспільстві.	6
14	Установити зв'язок між фізичним, психологічним та соціальним здоров'ям особистості та суспільства.	6
Разом:		87

8. Тренінг з дисципліни Соціально-психологічний тренінг «Роль групи у житті психолога» (4 год.)

Основна мета тренінгу – створення умов для кращого і швидкого знайомства учасників тренінгу, ознайомлення їх із принципами роботи групи і вироблення групових ритуалів, оволодіння ігровим стилем спілкування, визначення особистісних особливостей кожного учасника, над яким йому доведеться працювати разом із групою.

Завдання тренінгу:

1. Оволодіння певними соціально-психологічними знаннями;
2. Корекція і формування соціально-психологічних умінь і навичок;
3. Усвідомлення цілісності соціально-психологічного буття людей;
4. Розвиток здатності адекватно пізнавати себе і інших;
5. Оволодіння прийомами декодування психологічних повідомлень, що надходять від оточуючих;
6. Вивчення індивідуалізованих прийомів міжособистісного спілкування;
7. Чуттєве пізнання групово-динамічних феноменів і усвідомлення своєї приналежності до міжособистісних ситуацій, що виникають.

Соціально-психологічний тренінг включає в себе тренінг сенситивності, спрямований на створення відповідного емоційного фону за допомогою прийомів групової психотерапії, а також на розвиток психологічної чутливості учасників. А також включає особистісний тренінг ділового спілкування шляхом рольової гри і дискусії. Тренінг сенситивності є синтезом рольової гри і групової психотерапії.

Структура тренінгу

Частина тренінгу	Завдання тренінгу	Вправи	Тривалість
Вступна	Створити сприятливий психологічний	Знайомство.	До 15 хв.

	простір. Засвоїти правила роботи групи. Налагодження зворотного зв'язку “студент-група” і “група-студент”.	Правила. Розминка. Очікування. Вправи на рефлексію.	
Основна	Оцінка рівня поінформованості щодо проблеми. Актуалізація проблеми та конкретних завдань для її вирішення. Надання інформації. Засвоєння знань. Формування умінь, навичок. Підведення підсумків щодо змісту роботи.	Інтерактивні техніки. Вправи на оцінку групових процесів, стану групи.	Різниця між вступною і заключною частинами.
Заключна	Підведення підсумків щодо процесу роботи. Оцінка отриманого досвіду. Налаштування учасників на атмосферу звичайного життя.	Вправи на рефлексію та відновлення сил учасників. Прощання.	До 15 хв.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Соціальна психологія» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

1. Стандартизовані тести;
2. Поточне опитування;
3. Модульне тестування та опитування;
4. Презентації результатів виконаних завдань;
5. Оцінювання результатів КППЗ.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Соціальна психологія” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для заліку:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (РКР)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КППЗ)
30%	40%	30%
1. Усне опитування під час занять (6 тем по 5 балів = 30 балів). 2. Письмова контрольна робота – 70 балів	1. Усне опитування під час занять (8 тем по 5 балів = 40 балів). 2. Письмова контрольна робота – 60 балів	1. Написання КППЗ, яке включає вибір завдання, підбір літ-ри, складання плану, написання та оформлення роботи згідно вимог - 60 балів. 2. Захист КППЗ - 30 балів. 3. Участь у тренінгах – 10 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)

60-64		Е (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Опорні конспекти лекцій.	1-14
2.	Навчальні посібники.	1-14
3.	Робоча навчальна програма.	1-14
4.	Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.	1-14
5.	Засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).	1-14
6.	Завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Соціальна психологія».	1-14

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Applied Social Psychology: Understanding and Managing Social Issues / Eds. L. Steg, K. Keizer, A. Buunk, T. Rothengatter. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2017. 410 p.
2. Гірняк А. Н., Гірняк Г. С. Діалогічна взаємодія учасників освітнього процесу, як передумова та гарантія його ефективності. *Guarantees and protection of fundamental human rights as the integral element of integration of Ukraine on the EU* : monografia zbiorowa. Olsztyn (Polska) : Wydział Prawa i Administracji UWM w Olsztynie, 2019. S. 105 – 117
3. Гулевич О. А. Психология межгрупповых отношений : учебн. для бакалавриата и специалитета. М. : Юрайт, 2017. 341 с.
4. Ефимова Н. С. Социальная психология : учебн. для СПО. Москва : Юрайт, 2016. 442 с.
5. Журавлев А. Л., Соснин В. А., Красников М. А. Социальная психология : учеб. пособ. Москва : Форум, 2015. 496 с.
6. Занковский А. Н. Психология организационного лидерства: в поисках корпоративной синергии. Москва : Литера, 2015. 300 с.
7. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием. Век XXI. Москва : Эксмо, 2015. 464 с.
8. Коваленко А. Б., Корнев М. Н. Соціальна психологія. Київ, 2016. 280 с.
9. Козляковський П. А. Соціальна психологія : курс лекцій, практикум, хрестоматія. Миколаїв : Вид. держ. унт, 2015. 424 с.
10. Лебон Г. Психология народов и масс. М. : Академический проект, 2017. 238 с.
11. Москаленко В. В. Соціальна психологія : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2015. 624 с.
12. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник Київ : Либідь, 2015 Кн. 1 : Соціальна психологія особистості і спілкування. 2018. 573 с.
13. Пиз А., Пиз Б. Язык телодвижений. Как читать мысли окружающих по их жестам. Москва : Эксмо, 2017. 448 с
14. Позднишев Є. В. Імідж у спорті: психологічний ракурс аналізу. Київ : ІП ім. Г. С. Костюка, 2018. 412 с.
15. Соснин В. А., Красникова Е. А. Социальная психология : учебн. Москва : ФОРУМ, 2018. 335 с.
16. Столяренко Л. Д., Столяренко В. Е. Социальная психология : учеб. пособ. для приклад. бакалавриата. Изд. 4-е, перераб. и доп. Москва : Юрайт, 2016. 219 с.

17. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
18. Морено Я.-Л. Социометрия: Экспериментальный подход и наука об обществе. Москва : Академический проект, 2016. 416 с.
19. Фурман Анатолій Психокультура української ментальності [2-ге наук. вид.]. Тернопіль : НДІ МЕВО, 2018. 168 с.
20. Чалдини Р., Коник Д., Нейберг С. Агрессия: Лидерство. Альтруизм. Конфликт. Группы. Санкт-Петербург : Прайм Еврознак, 2019. 256 с.
21. Щотка О.П. Гендерна психологія: навч. посіб., Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358с.
22. Michael A. Forrester, Cath Sullivan. Doing Qualitative Research in Psychology: A Practical Guide. SAGE Publications Ltd; Second edition. 2019. 376 p
23. Rose M. Spielman, William J. Jenkins, et al. Psychology 2e. Independently published. 2020. 779 p.